

ÄLDREFÖRVALTNINGENS RIKTLINJER VID EN BEFARAD INFLUENSAPANDEMI

Innehåll

1.	SYFTET MED EN PANDEMIPLAN.....	3
2.	FAKTA OM PANDEMI	3
	Historik.....	3
	Influensapandemi	3
	Faser i en pandemi.....	4
	Läkemedel	4
	Vaccin	4
	Antivirala läkemedel	4
	Information om pandemi.....	4
	Erfarenheter från tidigare pandemier	5
	Att tänka på!	5
3.	ANSVARSRÅGÖR.....	6
	Ansvariga för smittskydd samt hälso- och sjukvård.....	6
	Ansvariga för förebyggande arbete och att hantera en pandemis övriga konsekvenser på samhället.....	6
	Stockholms stads ansvar	6
	Stadens beredskap vid en pandemi	6
	Förvaltningens förberedelser.....	7
	Förvaltningens krishantering	8
	Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön.....	8
	Den enskildes ansvar för arbetsmiljön.....	8
4.	PERSONALFRÅGÖR.....	9
	Förvaltningslednings ansvar.....	10
	Avdelnings-/enhetschefers ansvar	10
	Störningar i kollektivtrafiken.....	10
	Organisera för distansarbete	11
5.	VERKSAMHETSPRIORITERING VID PANDEMI	12
6.	ÅTERGÅNG TILL NORMAL DRIFT	13
7.	Pandemifaser	14
8.	SJUKDOMSBILD	16
9.	KÄLLOR OCH WEBBPLATSER	17
10.	Checklistor inför och under en pandemi	18
	Bilagor	
	Socialstyrelsens information om vård i hemmet och smittspridning.....	24

1. SYFTET MED EN PANDEMIPLAN

- tydliggöra vilka förberedande åtgärder som ska vara vidtagna för att minimera de negativa effekter som kan följa av en pandemi
- planen ska fungera som beslutsstöd och minneslista för stadsdelsförvaltningens ledningsorganisation och verksamheter vid en pandemis olika faser
- i förväg klargöra ansvarsförhållanden samt att tydliggöra när stadsdelsförvaltningen ska agera vid en pandemi, vad som ska göras, vem som gör det, vilka som ska samverka etc.

2. FAKTA OM PANDEMI

Historik

Risken för att en influensapandemi av humant ursprung kommer att drabba världen inom den närmaste framtiden är mycket stor. Pandemiutbrott är oförutsägbara och oundvikliga. Därför är det i nuläget inte möjligt att förutsäga vilken virustyp som kan komma att vara aktuell, vid vilken tidpunkt utbrottet kommer att ske, svårighetsgraden av pandemin eller vilka grupper som kommer att drabbas värst. Troligen kommer tiden från det att ett nytt virus identifierats och till dess att epidemin drabbar Sverige bli kort, cirka 3 - 4 mån. Tillgången av vaccin för allmänt bruk beräknas ta upp till 6 månader.

Tidigare erfarenheter av influensapandemier konstaterar vikten av att i ett tidigt skede förbereda sig på att försöka minska effekterna av de påfrestningar som kan uppstå i verksamheterna.

Influensapandemi

Influensa är en virussjukdom. Smittämnet finns i svalg och smittar främst genom luftburen droppsmitta men kan även överföras via direkt eller indirekt kontakt till exempel via händer och föremål. Symptom är feber, ont i muskler och leder, huvudvärk och torrhosta. Inkubationstiden är 1-3 dagar och sjukdomen är mycket smittsam.

För att en influensaperiod ska klassificeras som en pandemi krävs det att sjukdomen sprids över stora delar av världen. Under 1900-talet drabbades vi av tre pandemier: Spanska sjukan (1918- 1919), Asiaten (1957-1958) och Hongkonginfluensan (1968-1969).

Pandemier kommer ofta i vågor och den andra vågen kan komma mellan tre till nio månader efter den första vågen. Pandemin når oftast en kulmen under vecka två och tre och då riskerar 20-30 % av befolkningen att insjukna i influensan.

Uppskattningsvis beräknas att personer som drabbats av pandemin kommer att vara sjuka minst fem – sju dagar (fem arbetsdagar).

FASER I EN PANDEMI

WHO (Världshälsoorganisationen) delar in en pandemi i olika faser.

Prepandemifas	Låg risk för spridning till människor	1
Virus i djur, inga mänskliga fall	Något större risk för spridning till människor	2
Pandemivarning	Ingen eller begränsad spridning mellan människor	3
Virus smittar till människor	Bevis för att spridning människa till människa förekommer	4
	Spridning mellan människor	5
Pandemi	Ohämmad spridning mellan människor	6

Läkemedel

VACCIN

Vaccin är det enda läkemedel som kan ge skydd mot viruset. Vaccin kan inte tas fram förrän det virus som är aktuellt har identifierats och det kan ta 3 - 4 månader.

I praktiken innebär det att det kan ta minst 6 månader innan vaccinet finns. Därför kan man inte räkna med att det finns något vaccin tillgängligt under den första tiden av pandemin.

ANTIVIRALA LÄKEMEDEL

Antivirala läkemedel kallas de läkemedel som kan användas i syfte att minska symptomen av virusinfektionen och eventuellt förkorta sjukdomsperioden med en eller två dagar. Ett exempel på ett antiviralt läkemedel är Tamiflu. Dessa läkemedel är nya och har inte använts tidigare vid en pandemi varför effekterna av dessa läkemedel är osäkra. Därför bör alla verksamheter beredskapsplanera utan att räkna med dessa antivirala läkemedel.

Information om pandemi

Beslutet om att en pandemi har brutit ut fattas av WHO. Informationen om beslutet förmedlas till världen enligt speciellt framtagna planer. Dessutom har WHO utvecklat ett speciellt team som ska försöka kväva ett första smittutbrott för att därigenom försöka stoppa eller fördröja pandemin. I Sverige är det socialstyrelsen, landstinget och olika nationella myndigheter som ansvarar för att informera allmänheten om pandemin samt att ge råd om hur smittan sprids och vad man kan göra själv för att förhindra att man smittas.

Kommunerna och hälso- och sjukvården kommer att få information som riktar sig specifikt till deras verksamheter.

Erfarenheter från tidigare pandemier

Tidigare erfarenheter visar att det är många faktorer som särskiljer en influensapandemi jämfört med andra allvarliga händelser och som det är viktigt att beakta vid en beredskapsplanering.

Att tänka på!

- sjukdomen är smittsam vilket innebär att situationen kommer att försvåras gradvis
- ett stort antal människor kommer att insjukna
- hälso- och sjukvården och den kommunala omsorgen kommer att utsättas för mycket stor belastning under en längre tidsperiod
- alla arbetsplatser kommer att drabbas av personalbortfall
- pandemin kan pågå under flera månader samt återkomma i en eller flera vågor
- om många blir allvarligt sjuka kan stor oro sprida sig i samhället och påverka människors handlingsmönster
- hela landet kan drabbas samtidigt liksom stora delar av vår omvärld

3. ANSVARSFRÅGOR

Landstingens smittskyddsläkare som ansvarar för smittskyddet, vilket inkluderar planeringen inför en pandemi i sina respektive landsting. Kommunerna har, som ansvariga för bland annat äldreomsorgen, ett stort behov av ett nära samarbete med landstingen inför och under en pandemi. Detta genom att till exempel föra en dialog om hur smittspridning inom den kommunala omsorgen ska förebyggas och hanteras.

Ansvariga för smittskydd samt hälso- och sjukvård

- Socialstyrelsen
- Smittskyddsinstitutet
- Landstingen och Landstingens smittskyddsläkare

Ansvariga för förebyggande arbete och att hantera en pandemis övriga konsekvenser på samhället

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Arbetsmiljöverket
- Läkemedelsverket
- Länsstyrelserna
- Kommunerna

Stockholms stads ansvar

STADENS BEREDSKAP VID EN PANDEMI

Allmänt

Det är viktigt att det finns en beredskap inom verksamheterna på förvaltningen inför en befarad pandemi. Bra förberedelser och en bra planering bidrar till att upprätthålla verksamheterna. En stor del av vårdpersonalen kommer förmodligen att vara borta från sitt arbete på grund av sjukdom, eftersom dessa yrkesgrupper är mer utsatta för exponering av influensavirus än andra delar av befolkningen. Framförallt kommer inledningsskedet förmodligen vara en komplicerad period eftersom det då troligen kommer att råda brist på vaccin, antivirala läkemedel och sjukvårdsplatser.

Stockholms stads grundprinciper vid kriser

Stockholms stad har tre grundläggande principer för hur störningar och kriser i staden ska hanteras. Dessa principer, ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen kan dock i vissa fall komma att förändras beroende på händelsens art.

Ansvarsprincipen

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också har detta ansvar under en kris.

Likhetsprincipen

Verksamhetens normala organisation och lokalisering ska så långt som möjligt bibehållas under en kris. Förändringar ska inte göras mer omfattande än vad som krävs med hänsyn till krisens karaktär.

Närhetsprincipen

Krisen ska hanteras på lägsta möjliga nivå i samhället. Den instans som närmast berörs ska svara för ledning av de åtgärder som erfordras för att kunna hantera krisen på ett effektivt sätt. Krishantering bör endast lyftas till högre nivåer om detta krävs för en rationell prioritering av olika åtgärder.

Förvaltningens förberedelser

Inför en eventuell pandemi

- Identifiera vilka risker och sårbarheter som finns inom de egna verksamheterna och som kan påverkas vid en pandemi.
- Vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att de verksamheter som alltid behöver fungera verkligen även fungerar vid en pandemi.
- Skaffa sig en samlad bild av risker och sårbarheter inom det geografiska området och hur dessa ska undanröjas eller minskas samt hur konsekvenserna av extraordinära händelser ska hanteras.
- Följa upp krishanteringsarbetet.
- Utifrån det geografiska området verka för en samordning i arbetet med att identifiera samhällsviktig verksamhet utifrån information från aktörer inom området.

Under en eventuell pandemi

- Verksamheterna ska så långt som det är möjligt bedriva sitt arbete i normal omfattning.
- Stadens innevånare och media ska kontinuerligt bli informerade om läget.

I detta arbete ingår även att samtliga verksamheter utarbetar alternativa lösningar och prioriteringar utifrån att 25 % av personalen är frånvarande

under 6 – 8 veckor (50 % under de mest intensiva veckorna). Eventuellt kan man behöva omförhandla arbetsskift inom vissa delar av verksamheterna.

Förvaltningens krishantering

Vid en pandemi kommer förvaltningens övergripande krisorganisation att aktiveras enligt planen vid extra ordinära händelser. Respektive enhet aktiverar sin krisorganisation.

Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön

Arbetsgivaren har huvudansvar för arbetsmiljön enligt arbetsmiljölagen.

Detta innebär att:

- Arbetsmiljöarbetet ska utföras av arbetsgivaren i nära samverkan med skyddsombud, arbetstagarna på enheten och företagshälsovården.
- Enhetschef/avdelningschef ska tillsammans med skyddsombud göra fortlöpande riskbedömningar avseende arbetsmängd, ensamarbete och andra identifierade riskkällor som kan utlösa ohälsa för dem som är i arbete.
- För ovan personal krävs introduktion i arbetet och information om eventuella risker.
- Enhetschef/avdelningschef ska säkerställa att arbetstagarna har rätt utbildning om basala hygienrutiner.
- Enhetschef/avdelningschef ska se till att personalen känner till vart de ska vända sig om de skulle få symptom på att de har blivit smittade.
- Enhetschef/avdelningschef ska se till så att personal stannar hemma om de känner symptom.

Den enskildes ansvar för arbetsmiljön

De anställda ska följa givna föreskrifter samt använda de skyddsanordningar som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall. Den som har anledning att misstänka att han eller hon bär på en smittsam sjukdom är skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk. Enligt arbetsmiljölagen ska anställda medverka i arbetsmiljöarbetet och delta i de åtgärder som behövs för en god arbetsmiljö.

4. PERSONALFRÅGOR

De anställdas arbetsskyldighet omfattas av vad som sägs i anställningsavtal och kollektivavtal m.m. Bestämmelser om arbetstid finns huvudsakligen i arbetstidslagen (ATL), allmänna bestämmelser (AB), huvudöverenskommelser (HÖK) samt i lokala kollektivavtal. I AB återfinns regler kring arbetstidsfrågor framförallt i § 13- 14 och 20-23.

Övertid

Övertid är arbetstid som arbetstagaren utför utöver den ordinarie arbetstiden.

För deltidsarbetande beräknas övertid med utgångspunkt från arbetstiden för heltidsarbetande. Övertid kan tas ut som allmän övertid och beordrad i förväg eller godkännas i efterhand.

Allmän övertid

Allmän övertid får tas ut när det finns särskilt behov. Övertiden ska vara tillfällig vid så kallad nödfallsövertid. Övertid ska vara och får inte läggas ut i förväg som en varaktig utökning av den ordinarie arbetstiden.

Övertid får tas ut med högst 48 timmar under fyra veckor eller 50 timmar under en kalendermånad men inte med mer än 200 timmar under ett kalenderår. Undantag från begränsningen av allmän övertid kan göras i kollektivavtal.

Fyllnadstid

Av en deltidsanställd får inte tas ut mer än 200 timmar fyllnadstid per år. Med fyllnadstid menas den arbetstid som överstiger arbetstagarens normala arbetstid och jourtid men faller inom ramen för heltidsarbetsmåttet. Undantag från begränsningen av mertid kan göras i kollektivavtal.

Nödfallsarbete

Övertid eller mertid för nödfallsarbete får tas ut om natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet inträffar som inte går att förutse. Det ska vara fråga om avbrott i verksamheten eller överhängande fara för avbrott eller skada på liv, hälsa eller egendom. Arbetsgivaren är skyldig att underrätta berörd lokal arbetstagarorganisation vid uttag av nödfallsövertid eller mertid.

Avstängning

Avstängning enligt AB § 10 mom. 4 kan tillämpas då en arbetstagare utan att vara oförmögen att arbeta på grund av sjukdom inte bör arbeta för att förhindra att smitta sprids. Under en sådan avstängning behåller arbetstagaren avlöningsförmånerna. Avsikten är att bestämmelsen ska

tillämpas i avvaktan på att arbetstagaren besöker behandlande läkare för utredning/behandling vid misstanke om sådan smitta eller sjukdom som ger ersättning för smittbärare. Beslutar läkare om avstängning enligt smittskyddslagen ska förbudet att arbeta enligt AB upphöra och arbetstagaren ska uppbära smittbärrpenning istället.

Beslut om avstängning ligger hos förvaltningschefen på Äldreförvaltning.

Förvaltningslednings ansvar

Förvaltningsledningsgruppens roll är att leda arbetet inom äldreförvaltningens verksamhetsområde och fatta övergripande beslut. Förvaltningsledningsgruppen lämnar fortlöpande information i dialog med huvudskyddsombud.

Förvaltningsledningen ansvarar för att omfördela personal från verksamhet som inte är prioriterad till de verksamheter som måste fungera under pandemin. Förvaltningschefen har ansvaret vid omfördelning mellan avdelningar, avdelningschefen vid omfördelning inom avdelningen. Alla kontakter med media ska gå genom förvaltningschefen.

Avdelnings-/enhetschefs ansvar

Avdelningarna leder enheterna genom enhetscheferna och enhetscheferna leder arbetet inom sitt ansvarsområde.

Avdelnings-/enhetschef ansvarar för att

- Se över hur personal kan säkerställas för de kritiska funktionerna.
- Omfördelning av kvalificerad personal.
- Se över om ersättare kan anlitas för några funktioner.
- Se över om det går att utbilda fler personer som kan hantera uppgifterna.
- Ha en aktuell vikarielista.
- Se om det går att planera för att kunna utnyttja den personal som finns i tjänst på ett mer effektivt sätt genom att omfördela arbetsuppgifter eller om möjligt förlänga arbetstiden under aktuell period.

Störningar i kollektivtrafiken

Om det uppstår störningar i kollektivtrafiken under en pandemi kommer det förmodligen att ta längre tid att åtgärda dessa. På vilket sätt påverkas förvaltningens verksamheter av störningar i kollektivtrafiken och hur kan dessa störningar hanteras?

En genomgång behöver göras i personalgrupperna av vilka som kan ta sig, respektive har svårt att ta sig till arbetet om inte kollektivtrafiken fungerar.

Organisera för distansarbete

För att undvika att personal utsätts för smittorisk eller för att göra det möjligt att vara hemma på grund av problem med transport, barnomsorg eller liknande kan det vara lämpligt att låta medarbetarna utföra arbetet på distans där det är möjligt.

För att uppfylla arbetsmiljölagens krav behöver en undersökning och en bedömning av riskerna för ohälsa och olycksfall göras vid distansarbete.

Frågor och svar om arbete och arbetsgivaransvar (Influensa A(H1N1))

http://www.krisinformation.se/web/Pages/Page____31493.aspx

5. VERKSAMHETSPRIORITERING VID PANDEMI

Förvaltning	Samhällsviktig		Internviktig
	A. Verksamhet som alltid måste fungera/vara tillgänglig	B. Verksamhet som under vissa förutsättningar måste fungera/vara tillgänglig	Verksamhet som har stor betydelse för funktionen A och B
Förvaltningschef	Krisledning och information		
Stockholms äldre- och handikappjour			
- Trygghetsjouren	Myndighetsutövning på jourtid		
- Larmcentralen	Larmmottagning dygnet runt		
- Teknikenheten	Service av larmutrustning		
- Jourpatrullen	Vård- och omsorgsinsatser på jourtid		

6. ÅTERGÅNG TILL NORMAL DRIFT

När pandemin anses vara över är det viktigt att markera detta så att förvaltningen kan återgå till den ”ordinarie” organisationen.

- Informera alla berörda om att krisen är över, så att arbetet med att få igång den ordinarie verksamheten kan komma igång.
- Gör en utvärdering av krisen, dvs. vad har vi lärt oss, vad kan göras bättre, vilka utvecklingsområden finns.
- Gå igenom aktuella dokument och revidera vid behov.
- Genomför krisövningar

7. PANDEMIFASER

Enligt WHO genomgår en influensaperiod fyra olika perioder¹:

Intrapandemiperiod, Pandemi-varningsperiod, Pandemiperiod och

Postpandemiperiod. Dessa fyra olika perioder är i sin tur uppdelade i sammanlagt

sex olika faser.

I den nedanstående tabellen beskrivs vilken organisation som har ansvaret för definierade åtgärder vid respektive fas.

Period	Fas	Definition	Nationella åtgärder
Interpandemi-period	Fas 1	Inga nya influensavirus-Subtyper har upptäckts hos Människor En influensavirussubtyp Som orsakat infektion bland människor kan förekomma hos djur.	Socialstyrelsen följer utvecklingen i EU och WHO. Smittskyddsinstitutet följer den epidemiologiska utvecklingen och rapporterar fortlöpande till Socialstyrelsen. Smittskyddsläkarna informeras fortlöpande av Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. Berörda myndigheter utvecklar metoder och strukturer för att minska den årliga influensan som också kommer att vara användbara under en pandemi. Åtgärder som i fas 1 fortsätter.
	Fas 2	Inga nya influensavirus-Subtyper har upptäckts bland människor. En influensavirussubtyp cirkulerar bland djur och utgör en påtaglig risk för sjukdom hos människor.	
Pandemivarnings-period	Fas 3	Infektion med en ny virus-subtyp hos människor har bekräftats med den har endast i sällsynta fall spritts från människa till människa.	Nationella pandemigruppen (NPG) sammankallas. Socialstyrelsen följer utvecklingen i EU och WHO. Smittskyddsinstitutet följer den epidemiologiska utvecklingen och rapporterar fortlöpande till Socialstyrelsen. Smittskyddsläkarna informeras fortlöpande av Socialstyrelsen. NPG sammankallas. Socialstyrelsen uppdaterar den nationella planen med fokus på riktlinjerna för hur antivirala läkemedel och vaccin ska användas utifrån epidemiologiska data om de nya virustyperna.
	Fas 4	Små anhopningar av mänskliga fall med begränsad smitta från människa till människa.	
	Fas 5	Större anhopningar av fall men spridningen fortfarande lokaliserad, vilket antyder att virus blir mer och mer anpassat till människa (påtaglig pandemisk).	

¹ Socialstyrelsens dokument ”Beredskapsplanering för en pandemisk influensa reviderad 2007 ”

			NPG sammankallas. Samtliga verksamheter ser över sina verksamheter och de funktioner som är särskilt viktiga att säkerställa. Smittskyddsinstitutet anpassar sin övervakning efter varje fas enligt en särskild plan. Socialstyrelsen samordnar smittskyddsläkarnas och landstingens arbete med planer för användning av vaccin och antivirala läkemedel samt provtagning och hantering av smittade patienter. Socialstyrelsen informerar regeringen fortlöpande från denna fas och under de efterföljande faserna av epidemin. Socialstyrelsen följer arbetet i EU och WHO och vidarebefordrar de riktlinjer för att förhindra smittspridning som tas fram där i form av reseråd med mera.
Pandemiperiod	Fas 6	Pandemi: ökad och oavbruten smitta mellan människor i samhället.	Åtgärder som i fas 5 fortsätter.
Postpandemi-period		Åter till interpandemisk period.	Utvärdering av åtgärder som genomförts under pandemin. Återgång till åtgärder som under en interpandemisk period.

8. SJUKDOMSBILD

Influensa har en inkubationstid på 1 till 3 dagar och debutera med hastigt insättande feber, muskelsmärta, halsbesvär och torrhosta, som ofta kan fortgå under längre tid. De andra besvären avklingar vanligen inom 2 till 7 dagar. Den kliniska bilden kan vara svår att skilja från andra övre luftvägsinfektioner.

Hos personer i hög ålder är den kliniska bilden mer ospecifik. Symtomen kan yttra sig som måttlig feber, allmänpåverkan och diffus sjukdomskänsla. Det kan ibland vara svårt att sätta diagnosen utifrån den kliniska bilden hos äldre.

Differentialdiagnos: Influensa / Förkylning

Symtom	Influensa	Förkylning
Plötsligt insjuknande	Ja	
Gradvis insjuknande		Ja
Hög feber	Ja	
Stora upphostningar		Ja
Torrhosta	Ja	
Huvudvärk	Ja	
Muskelsmärta	Ja	
Trötthet och svaghet	Ja	
Allmän sjukdomskänsla	Ja	
Nästäppa		Ja
Snuva		Ja
Halsont	Ja	Ja
Tryck över bröstet	Ja	Ja

Virusspridningen sker genom aerosolsmitta, mindre vanligt är kontaktsmitta genom föremål där viruset kan överleva några timmar. Smittsamheten är störst under de första 1-2 dagarna men består i mindre omfattning under 1 vecka. Hos barn kan den fortgå upp till 14 dagar efter debuten.

"Attack rate" under en epidemi är beroende av virusets virulens och immuniteten hos befolkningen efter tidigare genomgången exponering mot liknande virusstammar. Av den anledningen kan barn bli hårdare drabbade än äldre i befolkningen. Vid en helt ny stam kommer troligen alla åldersgrupper att drabbas mer likformigt (information från landstinget i Jönköpings län).

9. KÄLLOR OCH WEBBPLATSER

Nationella krisinformationsportalen www.krisinformation.se

Den nationella krisinformationsportalens uppgift är att förmedla information från myndigheter och andra ansvariga om hur de hanterar olika kriser, både före, under och efter krisen.

Frågor och svar om på allmänna frågor om influensa A (H1N1).

http://www.krisinformation.se/web/Pages/Faq/ShowFaqsByGroup___31122.aspx

Socialstyrelsen www.socialstyrelsen.se

Beredskapsplanering för en pandemisk influensa. Socialstyrelsen ger information om förväntade effekter av en pandemi och vilka åtgärder som planeras inom hälso- och sjukvården.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

www.msbmyndigheten.se

Landstingens smittskyddsläkare www.slf.se/smittskydd

Smittskyddsläkareföreningens adresslista till respektive landsting.

Smittskyddsläkaren vid respektive landsting kan ge stöd till verksamhetsansvariga i form av rådgivning avseende smittrisker och åtgärder för att minska dessa.

Stockholms läns landsting www.landstinget@sll.se / www.sll.se

Beredskap inför en befarad influensapandemi.

Smittskyddsinstitutet www.smittskyddsinstitutet.se

Smittskyddsinstitutet ger information och generella råd om smittsamma sjukdomar samt deras utbredning i världen.

Läkemedelsverket www.lakemedelsverket.se

Läkemedelsverket ger information om egenskaper hos vaccin och andra läkemedel.

Arbetsmiljöverket www.av.se

Arbetsmiljöverket ger information om arbetstidsregler och smittrisker i arbetsmiljön samt om arbetsgivarens skyldighet att arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågor. Verket ger ut föreskrifter om bland annat skydd mot smitta i arbetet och användning av personlig skyddsutrustning.

10. CHECKLISTOR INFÖR OCH UNDER EN PANDEMI

Verksamheterna ska så långt som möjligt bedrivas som under normala betingelser och ordinarie chef är ansvarig för sin verksamhet.

1. En verksamhet kan bestå av många funktioner och det är inte säkert att alla är särskilt kritiska utifrån ett pandemiscenario.

Beskriv vilken eller vilka delar av verksamheten som måste kunna **upprätthållas** utan avbrott vid en pandemi utifrån följande faktorer:
(Sätt ett kryss i aktuell ruta nedan)

- ☐ risk för liv och hälsa
- ☐ förtroendet hos allmänhet, kunder och andra intressenter
- ☐ åtaganden enligt lagstiftning eller avtal
- ☐ ekonomiska konsekvenser
- ☐ stort beroende hos andra viktiga aktörer eller hos allmänheten.

[illegible]

2. Kan behovet av och efterfrågan på verksamheten påverkas under en pandemi?

Om svaret är ja, gör en bedömning av följande faktorer:

(Sätt ett kryss i aktuell ruta nedan)

- ☐ bedöms det öka eller minska?
- ☐ hur stor kan en förändring bli?
- ☐ förändras efterfrågan på något annat sätt?
- ☐ vad krävs för att kunna tillgodose en förändrad efterfrågan?

[illegible]

3. Beskriv vilka funktioner utanför förvaltningen, som bedöms vara särskilt viktiga? Det kan till exempel vara:

(Sätt ett kryss i aktuell ruta nedan)

- ☐ elförsörjning
- ☐ telefoni och informationsteknik (IT)
- ☐ vatten/avlopp
- ☐ expertkunskap
- ☐ transporter
- ☐ produkter
- ☐ leverantörer

[illegible]

4. Beskriv vilka problem som kan uppstå vid störningar i **leveranser** av varor och tjänster som är nödvändiga för att verksamheterna ska fungera, utifrån följande frågeställningar:

(Sätt ett kryss i aktuell ruta nedan)

- ☐ vilka åtgärder behövs för att säkra de mest angelägna leveranserna?
- ☐ är säkerhetsfrågorna när det gäller matleveranser säkerställda?
- ☐ vilken beredskap har leverantörerna för en pandemi?
- ☐ vilka möjligheter till substitut för den aktuella varan eller tjänsten finns?
- ☐ går det att utöka storleken på de egna lagren?

[illegible]

5. Vilken är den lägsta bemanningsnivån som krävs för att hantera de kritiska funktioner som har identifierats?

Beskriv hur personal kan säkerställas för de kritiska funktionerna utifrån en 25% frånvaro under 6-8 veckor och en 50% frånvaro under de mest intensiva veckorna utifrån följande frågeställningar:

(Sätt ett kryss i aktuell ruta nedan)

- ☐ omfördelning av personal inom den egna verksamheten och inom förvaltningen
- ☐ hantering av beviljade ledigheter
- ☐ möjligheter till att hyra in extern personal, ta in vikarier m.m.
- ☐ möjligheter i att utbilda fler personer som kan hantera uppgifterna.
- ☐ möjligheter att utnyttja den personal som finns i tjänst på ett mer effektivt sätt
- ☐ personalens möjlighet att ta sig till arbetet om inte kollektivtrafiken fungerar
- ☐ möjligheter att minimera fysiska möten genom att ersätta dessa med telefonmöten, e-post, sms-tjänst m.m.
- ☐ kontinuitet i vårdarbetet, går det att begränsa antalet vårdkontakter genom att så få personer som möjligt besöker eller vårdar samma brukare

[illegible]

(Beredskapsrutinerna bör i så stor utsträckning som möjligt följa de normala rutinerna och ansvarsförhållandena och utformas i nära samverkan med skyddsombud och de anställda. Om behov finns, ta hjälp av företagshälsovård eller annan expertis.)

- ☐ enhetens krisorganisation
- ☐ personal som insjuknar på arbetsplatsen
- ☐ behov att utöka tillgång av platser
- ☐ behov av att stänga delar av verksamheten, alternativt isolera verksamheten eller delar av den
- ☐ telefonlistor (över boende/kunder, barn, anställda, och övriga viktiga telefonnummer) som behöver hållas aktuella
- ☐ information till personal, brukare och anhöriga
- ☐ larm
- ☐ hygienrutiner (basala och specifika)
- ☐ städning/tvätt
- ☐ prioritering av vaccin/distribution av vaccin
- ☐ avlidna/transporter

[illegible]

Vård hemma vid influensa

De allra flesta som får influensa tillfrisknar på egen hand, utan behandling eller sjukhusvård. Men många får hjälp och omvårdnad i sina hem, av personal från kommuner eller landsting, eller av anhöriga.

Denna information kan vara ett stöd för alla som vårdar influensasjuka personer i deras hem. Här får du veta hur du skyddar dig själv från att smittas och hur du hjälper den influensasjuka personen att inte smitta andra. Råden gäller vid all influensasjukdom, både under pandemin med den nya influensan A(H1N1) och vid den vanliga influensasäsongen.

Influensa smittar vid nära kontakt

Influensa smittar vid nära kontakt mellan människor. Man är smittsam från någon dag innan symtomen visar sig och vanligen 5-7 dagar framåt. Influenzaviruset finns i luftvägarna och sprids via små droppar av t ex saliv. Smittrisken är därför störst när den som är sjuk hostar eller nyser direkt på en annan person.

Undvik att röra vid din näsa eller mun när du vårdar en person som har influensa. Viruset kan föras vidare från händerna till dörrhandtag och andra föremål, där det kan leva vidare flera timmar. Andra personer kan sedan få viruset på händerna och smittas om det kommer in i näsan eller munnen.

Vila, dryck och febernedsättande

- Se till att den som är sjuk kan vila.
- Ge rikligt med dryck.
- Värk och feber kan dämpas med läkemedel som innehåller paracetamol (Alvedon, Pamol, Panodil, Perfalgan, Reliv).

OBS: Om barn och ungdomar har influensa, tänk på att **inte** ge dem **acetylsalisylosyra** som febernedsättande läkemedel med (Albyl, Alka-Seltzer, Aspirin, Bamy, Magnecyl, Migpriv, Treo). Det kan i mycket sällsynta fall leda till Reyes syndrom, med svåra symtom som kan drabba barn under tiden de tillfrisknar från någon virusinfektion, t ex influensa.

Kontakt med sjukvården per telefon

Influensa sprids lätt vidare i exempelvis väntrum. Den person som är sjuk bör därför ta den första kontakten med sjukvården per telefon, via telefonnummer 1177 eller annat nummer som gäller i ert landsting. Om symtomen förvärras bör man återigen ta kontakt med sjukvården.

När bör du kontakta läkare?

Kontakta läkare om den som är sjuk:

- andas tungt eller har smärtor i bröstet
- blir blå/blåviolett om läpparna
- visar tecken på att vara uttorkad (är torr i munnen och kissar mycket lite)
- kräks mycket eller har svårt att dricka tillräckligt (innebär risk för uttorkning)
- får krampanfall
- inte reagerar som vanligt eller verkar förvirrad

Minska risken att du eller andra smittas

Det finns många saker du kan göra för att undvika smitta. Så här skyddar du dig:

- Tvätta alltid händerna med tvål och vatten om du ser smuts på händerna. Låt händerna torka och desinfektera dem därefter med handsprit.
- Använd handskar vid arbetsmoment där du kan komma i kontakt med den sjuka personens saliv eller andra kroppsvätskor.
- Desinfektera händerna med handsprit när du tagit av dig handskarna.
- Använd ett plastförkläde när du arbetar nära en influensasjuk person och riskerar att få stänk på dig.
- Använd munskydd när du är nära den som har influensa, det vill säga på mindre än en meters avstånd. Visir kan vara bra för att undvika att få droppar av saliv i ögonen.
- Använd andningsskydd minst FFP2 och visir eller skyddsglasögon om du utför arbetsmoment som kan innebära aerosolbildning eller stänk, t ex slemsugning eller inhalationsbehandling.

Du och den person du vårdar i hemmet bör också tänka på dessa saker:

- Så få personer som möjligt bör sköta hemtjänst och omvårdnad hos den som är sjuk i influensa. Om det går bör besök undvikas.
- Den som är influensasjuk bör vistas inom ett begränsat område i hemmet och gärna ha eget sovrum, egen toalett och badrum. Håll dörren stängd, men vädra ofta.
- Alla personer i hemmet bör ha egen handduk eller använda pappershanddukar.
- Se till att den som har influensa kan tvätta händerna eller använda handsprit. Handsprit kan man ha bredvid sängen.
- Se till att pappersnäsdukar finns bredvid sängen, att hosta eller nysa i. En plastpåse bör också finnas vid sängen, där den som är sjuk direkt kan kasta använda pappersnäsdukar.
- Be den som är sjuk att nysa eller hosta i armvecket om inga pappersnäsdukar finns tillgängliga, för att hindra virus från att spridas i rummet. 29 juni 2009

Munskydd kan skydda mot stänk

Munskydd kan skydda mot stänk från små droppar med virus. De gör därför främst nytta när man rör sig på mindre än en meters avstånd från den som är sjuk i influensa. Använd då engångsmunskydd som är vätskeavvisande (s.k. kirurgiskt).

Ta av och kasta munskyddet i en soppåse varje gång du går ut ur rummet. När du annars rör dig i bostaden gör de ingen större nytta. Desinfektera händerna när du tagit av dig munskyddet.

Om du utför åtgärder som kan leda till aerosolbildning, t ex inhalationsbehandling, slemugning eller bronkoskopi, bör du använda stänk- och andningsskydd i form av filtrerande halvmasker av minst typ FFP2, samt visir eller skyddsglasögon.

Den som har influensa kan använda munskydd om han eller hon behöver gå hemifrån eller träffa andra på nära avstånd.

Så tar du på dig munskyddet

1. Placera munskyddet över näsa, mun och haka
2. Kläm åt metallskenan över näsryggen så att munskyddet sitter bra
3. Fäst snörena (eller gummibandet) bakom huvudet
4. Justera munskyddet så det sitter bra runt näsan och över hakan

Så tar du av dig munskyddet

1. Rör inte själva munskyddet, bara snörena (gummibanden) bakom huvudet.
2. Lossa det nedre bandet först, därefter det övre bandet.
3. Lyft munskyddet från ansiktet medan du håller i banden
4. Kasta munskyddet i soporna utan att ta på det.
5. Desinfektera händerna med handsprit

Begagnade munskydd ska **inte** användas på nytt. Det kan öka risken för smitta.

Rutiner för tvätt, rengöring och avfallshantering

- Kasta pappersnäsdukar, munskydd och annat som du eller den sjuka personen har använt. Desinfektera händerna så snart du slängt avfallet.
- Använd en plastpåse för sopor, som kan knytas ihop när den är full. Påsen kan kastas i vanliga sopbehållare. Desinfektera händerna när du knutit ihop påsen och kastat den.
- Tvätta regelbundet av nattduksbord och andra plana ytor runt den som är sjuk i influensa. Rengör också badrummet som den sjuke använder, särskilt toalettstol, spolknapp, vattenkranar, strömbrytare och dörrhandtag. Desinfektera händerna efteråt.

- Textilier som använts av den som är sjuk behöver inte tvättas åtskiljt från annan tvätt, men ska vara nytvättade innan de används av någon annan. Desinfektera händerna när smutsvätten är omhändertagen.
- Koppar, glas och bestick som använts av den influensasjuka personen kan tas om hand tillsammans med annan disk.

Prata med din arbetsgivare om hur du skyddar dig och andra

Du som arbetar med att ta hand om personer som är sjuka i influensa behöver vara extra noggrann med hygienrutinerna. Det kan skydda dig från att smittas själv och hjälper dig att inte föra smitta vidare till andra. Din arbetsgivare* ska se till att du har det du behöver, t.ex. handsprit, skyddshandskar och munskydd/andningsskydd, och att du vet när och hur du ska använda utrustningen.

* Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:1) om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet

Den nya influensan

Undvik att smittas och att smitta andra

Tvätta händerna ofta

Tvätta bort influensavirus som lätt fastnar på fingrar och på ytor som dörrhandtag, och som kan spridas vidare när du tar i hand. Använd tvål och vatten. Med handsprit får du bort ännu mer virus efter handtvätten.

Hosta och nys i armvecket

Fånga upp virus genom att hosta och nysa i armvecket eller i en pappersnäsduk som du slänger direkt i soporna. Undvik att täcka munnen med handen när du nyser eller hostar.

Om du är sjuk, stanna hemma

Stanna hemma om du är sjuk så sprider du inte influensavirus vidare på arbetet, skolan eller bussen. Kontakta sjukvården per telefon istället för att gå direkt till väntrum där influensa lätt sprids vidare.

Den nya influensan A(H1N1) är ett nytt influensavirus som sprids över världen. För de allra flesta är det en ofarlig men ibland obehaglig sjukdom med symtom som går över på några få dagar. Feber, torrhosta,

halsont, ont i kroppen, huvudvärk, frossa, snuva och en väldig trötthet är vanliga symtom vid influensa. Det är viktigt att hindra smittspridningen för att skydda dem som kan bli allvarligt sjuka av influensa.

Mer information om den nya influensan A(H1N1) finns på www.1177.se och www.krisinformation.se